

דבר העורכת

לקוראים שלום!

הפעם הכנו לכם גיליון קסום במיוחד של נושאונצ'יק. נושא גיליון החודש הוא קוסמים ויצורים קסומים. במאמר הראשון נספר לכם על שני קוסמים מפורסמים, שאף חולקים אותו שם: הארי הודיני והארי פוטר. בהמשך, יורם "דובוש" כהן מסביר מהן הפיות וסוקר רשימה מכובדת מאד של פיות המוכרות לכולנו מסיפורים ומחזות. בנוסף, סטוארט אלגרוד מתאר בקצרה את הקשר של יוצר שרלוק הולמס לנושא האיסוף שלו – משחק הקריקט, בהמשך לכתבה שפרסמנו בנושאונצ'יק על הבלש המהולל. ולבסוף – חידון נושא פרסים. הפעם שינינו מעט את צורת החידון – מקווים שתהנו!

בולי יצורים מיתולוגיים מאנגליה. בשורה העליונה: דרקון, חד-קרן, פיקסי ובשורה התחתונה ענק, בתולת ים ופיה

ננצל את ההזדמנות ונאחל לכם ולבני משפחותיכם חג פסח שמח! תהנו מחופשת הפסח וחיזרו אלינו בכוחות מחודשים ורעננים.

שלכם, שביט

קוסמים מפורסמים – מהארי הודיני ועד הארי פוטר

שביט טלמן

קסם מלווה את האנושות משחר בריאתה – בימים קדומים יותר התייחסו לקסמים כאל ניסים, כוחות על טבעיים ויכולות מיסטיות. בימים ההם הכל היה קסום: גשם במועד, חניטה של פרי, החלמה ממחלה קשה. הטבע היה מסתורי ואנשים שהצליחו לרתום אותו לטובתם ולטובת הקהילה, או שהצליחו לפרש אותו נכונה, נחשבו לקוסמים. הם בדרך כלל היו מנהיגי הקהילה: כהני-דת, מרפאים ורופאי אליל. היו להם כוחות על טבעיים: יכולת לרפא, לחזות את העתיד, להעלים חפצים ואף לדבר עם המתים... ייתכן וכוחות אלו לא היו על טבעיים כלל וכלל: הקוסמים ריפאו חולים בזכות ידע בוטני וביולוגי שרכשו ולא בזכות קסם שהפיחו בתרופותיהם. ייתכן שהקוסמים שהצליחו לדבר עם מתים היו פיתומים – אנשים המסוגלים "לדבר מהבטן". יותר מכך, מספרים שכשקולומבוס הגיע לחופי אמריקה לראשונה האינדיאנים היו משוכנעים שהוא קוסם: קולומבוס ידע שעומד להתרחש ליקוי חמה ואמר לאינדיאנים כי ביכולתו "לכבות את השמש" ביום מסוים. ואכן, באותו יום השמש נעלמה וקולומבוס הפך לאל בקרב האינדיאנים. קוסמים מסוימים יכלו להשתמש בכשרון שלהם למעשים שליליים והענישו את האנשים שהמרו את פיהם (מכשפות ומאגיה שחורה).

בולים המנציחים תעלולי קסמים

בימי הביניים פשה הפחד מפני אותן מכשפות והחלה תקופה קודרת של ציד מכשפות והוצאתן להורג. בעלי היכולת כבר לא הנהיגו את הקהילות אלא נרדפו והכל התייחסו אליהם בפחד ובאיבה. זו הייתה תקופה של התחזקות דתית ובעלי היכולות ה"על-טבעיות" הוקעו כעובדי אלילים.

בערך מהמאה ה-18 קוסמים החלו להעלות מופעי בידור בהם שעשו את הקהל בתרגילים של אחיזת עיניים וכוחות על טבעיים. הם נדדו ברחבי העולם, התארחו אצל מלכים ושליטים והופיעו לפנייהם ולפני נתיניהם. אבי הקוסמים המודרניים היה ז'אן יוג'ין רוברט-הודין. הוא נולד בצרפת בתחילת המאה ה-19 ולמד שענות. במקרה נפלו לידו מספר ספרי קסמים והוא החל להתנסות בקסמים ואחיזת עיניים. מאוחר יותר

ז'אן יוג'ין רוברט-הודין ותעלול "הריחוף האווירי"

פתח תיאטרון קסמים בו הופיע מול אלפי אנשים משולהבים. הוא התמחה בבניית מכונות קסומות המבוססות על הידע שלו כשען: שעון עם מנגנון מקריסטל המראה את השעה המדויקת אך אין בו חלקים זזים או ציפורים מכניות המסוגלות לשיר למרות שהן עשויות ממתכת. אחד מהקסמים המדהימים שביצע נקרא "הריחוף האווירי" – הקוסם היה מצליח לייצב את בנו בצורה מאוזנת באוויר, כשרק מקל דק משמש לו כמשענת מתחת למרפקו. התעלול מונצח על בול שהונפק לכבוד הקוסם בצרפת.

קוסם צעיר שהושפע עמוקות מרוברט-הודין היה אריק וייס. הוא נולד בהונגריה ב-1874 למשפחה יהודית. המשפחה היגרה לארצות הברית שנתיים לאחר מכן. כבר בגיל 9 הוא החל להופיע בקרקסים כאמן טרפז. בשנת 1890 הוא שינה את שמו להארי הודיני על שם הקוסם הצרפתי הנערץ עליו. בתחילת דרכו התרכז הודיני בתעלולי קלפים ובתעלולי היחלצות מאזיקים, וכונה בשם "מלך האזיקים". הודיני הדהים את הקהל כשהוא מצליח להיחלץ מסוגים שונים של אזיקים, תיבות נעולות (לעיתים מלאות במים!), שרשראות וחליפות משוגעים. ב-1915 הוא הופיע לפני 15,000 אנשים כשהוא תלוי ברגליו בתוך חליפת משוגעים. הוא הצליח להיחלץ ממנה במהירות לעיניהם הנדהמות. הוא הפך להיות הדמות המפורסמת ביותר בעשורים

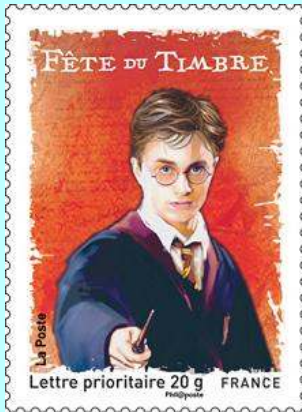
הודיני על בול מארצות הברית. משמאל ניתן לראות את שרשראות הנסתרות שהודפסו על דמותו

הראשונים של המאה ה-20 ושמו הפך לשם נרדף ליכולת היחלצות מדהימה. הודיני טען שהיכולות שלו אינן על טבעיות וכי הן שילוב של זריזות ידיים וכישורים אקרובטיים. הוא יצא כנגד האמונות בעל טבעי והחליט להוכיח כי המדיומים השונים הם שרלטניים: הוא הסכים עם אשתו כי לאחר מותו הוא ינסה לתקשר איתה דרך מדיום. כדי שתוכל לדעת שזה אכן הוא המדבר אליה מהעולם הבא הם בחרו רצף של 10 מילים אקראיות כקוד ביניהם. בגיל 52 נפטר הודיני מזיהום בתוספתן. במשך 10

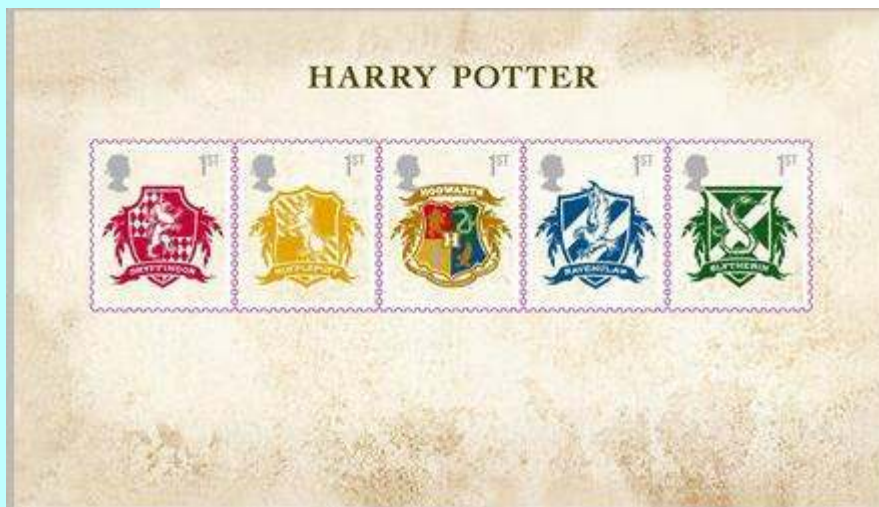
שנים לאחר מותו ניסתה אשתו ליצור עימו קשר באמצעות מדיומים שונים ללא הצלחה. ב-2002 הנפיק דואר ארצות הברית בול מיוחד לזכרו. הבול מציג את דמותו

כפי שהונצחה על כרזה לאחת מהופעותיו. הדואר האמריקאי הדפיס על הבול הדפסה נסתרת: אם מסתכלים על הבול באמצעות מפענח מיוחד ניתן לראות את הודיני כבול בשלשלאות.

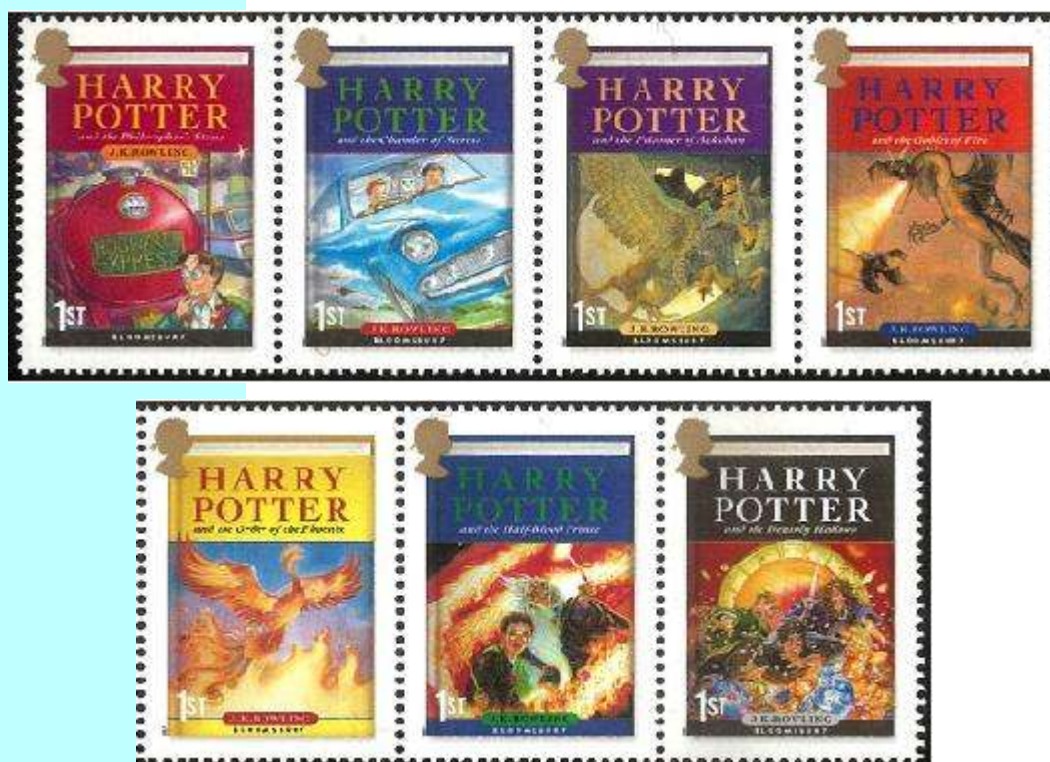
הקוסמים מונצחים גם בספרות. אחד הקוסמים הידועים הוא הקוסם מרלין – המורה הרוחני של המלך ארתור ואבירי השולחן העגול. הוא מונצח בספר שנכתב במאה ה-15 ומגולל את סיפורו של ארתור, הנער שגדל להיות מלך ולאחד את אנגליה – סיפור המבוסס של עובדות הסטריות מהמאה ה-19. מרילין היה קוסם רב עוצמה, נביא, משורר, יועץ ומורה רוחני, ומומלץ לקרוא את קורותיו בספר "המלך ארתור ואבירי השולחן העגול".

אך הקוסם המפורסם ביותר בימינו הוא ללא ספק הארי פוטר: הנער היתום המגלה לפתע כי הוא קוסם וכי עליו להציל את העולם מפני קוסם האופל המרושע לורד וולדמורט. פוטר הוא הגיבור בסדרה של 7 ספרים שנכתבו על ידי הסופרת הבריטית ג'יי קיי רולינג. בכל ספר מספרת רולינג על קורותיו של הנער בשנה אחת. אין טעם להרחיב את היריעה על מעלליו שכן אני בטוחה שרובכם קראתם את הספרים וראיתם את הספרים. אין ספק שרולינג הצליחה ליצור בספריה עולם קסום ומרתק והי הקוסם הצעיר שבה את דמיונם של מיליונים ברחבי העולם.

סמלי בית הספר הוגורטס ו-4 הבתים בית הספר

שבעת הספרים שכתבה ג'יי קיי רולינג

לתגובות והערות ניתן לפנות בכתובת nosonchik@gmail.com

פיות על בולים

יורם "דובוש" כהן

אנו מרבים להשתמש במושג פיות. האם אנו באמת יודעים מי הן הפיות? פיה היא יצור בדיוני מהמיתולוגיה האירופאית. מיתולוגיה היא קובץ של מיתוסים שנוצרו בידי בני אדם כדי למלא את עולמם באמונות שונות ולסייע בהבנת חזיונות טבע ותופעות שלא מצאו להן הסבר (שורש המילה מיתולוגיה ביוונית: מיתוס - סיפור, לוגוס - לטעון או לספר). מיתולוגיה במובן המודרני היא אוסף של מיתוסים מתרבות או תקופה מסוימת.

חותמת של פיה מאנגליה

מוצאה של הפיה הוא בפולקלור ובסיפורי עם עתיקים. פיות קיימות באגדות, בספרות המודרנית ובסרטים. לפיות הופעה אנושית והן מצוידות בכוחות קסם, יכולות לעוף, להטיל כישוף ולהשפיע על אירועים. בפולקלור המודרני הן בד"כ צעירות וקטנות אך בעבר דמותן הייתה כמלאכיות גדולות. הפיות מופיעות בדרך כלל במפתיע, לפי הצורך וכדי לעזור. רובן מתוארות כנשים יפות מאוד ובציורי דיסני הן נראות יותר כדודות טובות (כך אנו מבדילים בין ובין המכשפות שהן תמיד מכוערות). לפעמים הפיות הן יצורים זעוריים עם

כנפיים שקופות (דמויות שפירית) כמו טינקרבל ומלכת הפיות מסיפורי העם האנגלים.

לסיפורים העממיים, שבחלקם מופיעות גם פיות ועוד יצורים דימיוניים כגון גמדים ושדונים אנו קוראים בעברית סיפורי מעשיות. באנגלית הם נקראים TALES FAIRY (בתרגום לעברית – סיפורי פיות). מקור השם פיה הוא כנראה במילה העתיקה-FAE שמשמעותו גורל.

במאמר זה נעסוק אך ורק בפיות טובות המוכרות לנו בספרות ובאומנות.

סינדרלה על בול ממונקו

בסיפור **סינדרלה**, אותו כתב שרל פרו הצרפתי בשנת 1697, בהתבססו על אגדות עם עתיקות הרבה יותר, מופיעה הפיה הסנדקית של סינדרלה. בתרגום הראשון של סינדרלה לעברית ע"י שלמה ברמן בשנת 1894, עוברת שמה של סינדרלה לרמוצה. שם זה הוא תרגום חופשי של שמה בגרמנית שמשמעותו אפר או רמץ. באיורים שליוו

את הספר המקורי הפיה יוצאת מתוך האח ומרשימה בהופעתה הצעירה והיפה. הפיה, כזכור,

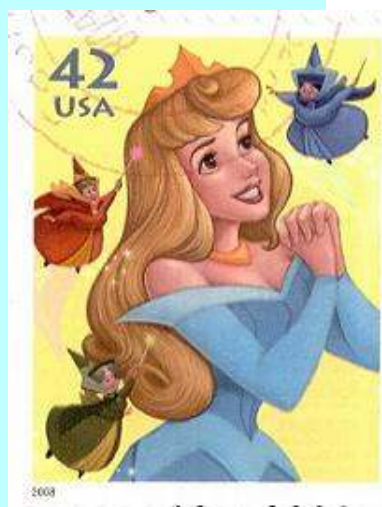
הופכת בקסמה את הדלעת למרכבה ואת העכברים לסוסים אצילים. היא הופכת את שמלתה של סינדרלה לשמלת נשף ואת קפקפיה המרופטים לנעלי זכוכית מיוחדות

סינדרלה על בול מגרנדה

ויפות במיוחד. כך היא מאפשרת לסינדרלה להופיע בארמון המלך לנשף לכבודו של הנסיך, במלוא הדרה, כפי שרואים בבול ממונקו.

סיפור סינדרלה התפרסם מאוד בשישים השנים האחרונות בעקבות סרטו המצויר של וולט דיסני מ-1951. כאן כבר מופיעה הפיה הסנדקית כדודה מבוגרת טובת פנים ועגלגלה ומטה קסמים בידה, כפי שאפשר לראות בבול מגרנדה. וולט דיסני הסתמך בסרטו על הגרסה המוכרת של האחים גרים שפורסמה לראשונה בשנת 1835.

היפיפיה הנרדמת על בול מארה"ב

סיפור **היפיפיה הנרדמת**, אף הוא מוכר לנו הן מסיפוריו של שרל פרו והן מסיפוריהם של האחים גרים, כאשר לכל אחד מהם גרסה קצת שונה. בשתי הגרסאות אנו עדים למסיבה לכבוד הולדתה של הנסיכה החדשה אליה מוזמנות מספר פיות. אצל פרו מופיעות שבע פיות ואילו אצל האחים גרים 13. בשני המקרים ישנה פיה נוספת שאינה מוזמנת למסיבה. היא מגיעה זועמת ומטילה קללה על התינוקת: בהגיע הנסיכה לגיל שש עשרה היא תידקר ממחט ומיד תמות. הפיות הטובות, אצל פרו פיה אחת ואצל האחים גרים שלוש, מתאחדות כדי לנסות

3 הפיות בסיפור היפיפיה הנרדמת על בול מגרנדה

ולבטל את רוע הגזירה. הן משנות את גזירת המוות לשינה עמוקה עד לבואו של נסיך יפה תואר שינשק לנסיכה היפיפיה ויעירה. וכמו באגדות כך אכן קרה. מצורף בול אמריקאי משנת 2008 ובו הנסיכה ושלושת הפיות עפ"י הסרט המצויר של דיסני.

פינוקיו על בול מגרנדה

הפיה הבאה היא מסיפורו של **פינוקיו**. את הסיפור כתב קרלו קולודי האיטלקי. הספר ראה אור בשנת 1883. תפקידה של הפיה תחילה להפיח חיים בבובת העץ ולאחר מכן לאורך הסיפור לשמור על פינוקיו כל פעם שנכנס לצרות. בסופו של הסיפור היא אף דואגת שפינוקיו יישאר ילד בשר ודם ולא יחזור להיות בובת עץ. היא מוכרת כ"פיית הטורקיז" או הפיה הכחולה כצבע שמלתה, כפי שניתן לראות בבול מגרנדה (המבוסס על גרסת דיסני לסיפור). יש לציין שבגרסאות קדומות צבע

שערה של הפיה הוא טורקיז ומכאן שמה. כמו הרבה מעשיות ילדים גרסת הסרט המצויר מאולפני וולט דיסני הפכה את דמותו של פינקויו למוכרת לכל ילדי העולם.

טינקרבל על בול מאנגליה

טינקרבל על בול מדומיניקה

ומי לא מכיר את טינקרבל, הפיה הזעזערת מסיפורו של **פיטר פן**. תרגום שמה לעברית הוא פעמון פח (TINKER=פח, BELL=פעמון). טינקרבל היא פיה זדונית ונקמנית לעיתים, אבל בדרך כלל ידידותית לפיטר (שבו היא מאוהבת). השינויים הקיצוניים במצבי רוחה מוסברים בכך שהיא כל כך קטנה שאינה יכולה להכיל יותר מרגש אחד בכל פעם. צורתה וגודלה מזכירים לנו שפירית. בבול אנגלי משנת 2002 רואים את טינקרבל. הבול יצא בסדרה של חמישה בולים המספרים את סיפורו המוכר של פיטר פן, לציון 150 שנה לבית החולים לילדים ברחוב אוסמונד בלונדון. המעניין הוא שמחבר פיטר פן, ג'יימס ברי, העביר את כל זכויות היוצרים של פיטר פן לביה"ח כבר בשנות העשרים של המאה הקודמת ומאז זהו סכום נכבד מתקציבו של ביה"ח בכל שנה.

בסיפורי המלך ארתור

דמותה של גבירת האגם מתוארת כפיה טובה. אחותה, מורגן לה פה, מתוארת כפיה רעה. גבירת האגם מחלצת את החרב "אסקליבר" מתוך האגם. בעזרת חרב זו מצליח ארתור לנצח את כל אויביו. בול אנגלי עם גבירת האגם יצא ב 1985 והוא אחד מתוך סדרת 4 בולי סיפורי המלך ארתור.

גבירת האגם על בול מאנגליה

בסרט "**שרק**" מופיעה פיה המכונה "הפיה הסנדקית" ודמותה כדמות דודה מבוגרת וממושקפת. כבר בתחילת הסרט אנו מבינים שלמעשה היא אימו של הנסיך יפה התואר ואת כל כוח הקסם שלה היא מפעילה על מנת להביא לנישואי בנה לבת המלך. בגיליונית מיוחדת שיצאה ב-2004 באוסטרליה רואים בול עם דמותה לצד בולי שאר כוכבי הסרט.

גיליון ארוע המציג בשובלי הבול דמויות מהסרט "שרק". הפיה הסנדקית מסומנת בחץ אדום

המלכה מב על בול מאנגליה

במחזותיו של **שייקספיר** מופיעות מספר פיות. מזכיר פה שתיים מהן - הראשונה היא מלכת הפיות טיטניה מ"חלום ליל קיץ" שבמעשיה דואגת לכוון את התפתחות העלילה. הגדרתה כפיה טובה שנויה במחלוקת מכיוון שניתן לראות בעלילה שהיא נוטה להשפיע על מהלך העניינים לפי רצונותיה בלי להתחשב בתוכניותיהם של שאר הדמויות במחזה. הפיה השנייה היא המלכה מב (MAB) שמופיעה ברומיאו ויוליה. פיה זערורית זו עוברת במרכבתה

הרתומה לציפורים ליד עיניהם של אנשים ישנים וגורמת להם לחלום חלומות נעימים. דואר אנגליה כנראה החליט לכבד אותנו בבול שלה לכבוד סדרת בולי יצורים מיתולוגיים ב-2009.

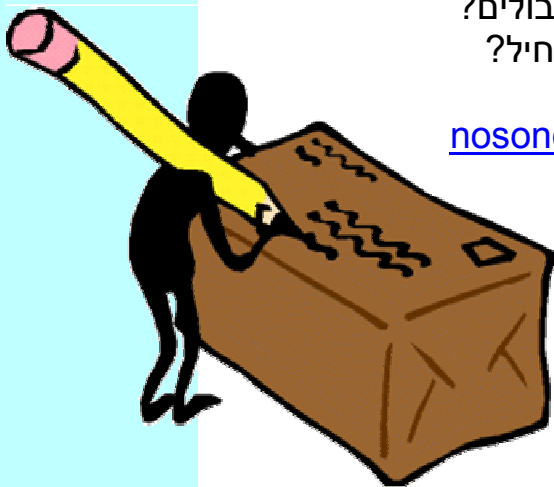

פיית השיניים על בול של חברת זזאל

נסיים בפיה מוכרת ואהובה מאוד על ילדים והיא "פיית השיניים". כאשר נופלת לילד או ילדה שן חלב נוהגים ההורים לנחם את הילד בהבטחה שבלילה תבקר אותו פיית השיניים ותניח מתחת לכר מתנה. כדי שהפיה תדע לבקר את אותו הילד מניחים תחת הכר שלו את השן שנפלה. בבול משמאל פיית השיניים ויש לו סיפור והסבר

מיוחד. זהו למעשה בול בהוצאה פרטית של חברת זזאל, שלה יש זיכיון להנפקת בולים מטעם ראשות הדואר האמריקאית. בולי החברה כשהם מודבקים על גבי מעטפה תקפים למשלוח דבר דואר. את הבולים של חברה זו ניתן להזמין במייל עלפי עיצוב של החברה או על פי עיצוב אישי כבקשתך.
תודה לבת שלי אילת שעזרה לי בהקלדה ובכתיבה.

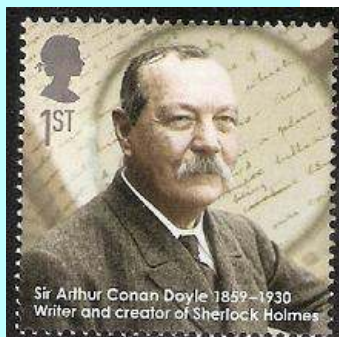
לתגובות ניתן לפנות לדובוש בכתובת dobush@yahoo.com

רוצים להחליף בולים?
רוצים סיוע באיסוף בולים?
לא יודעים איך להתחיל?
כתבו לנו:
nosonchik@gmail.com

שרלוק הולמס שחקן הקריקט

סטוארט אלגרוד

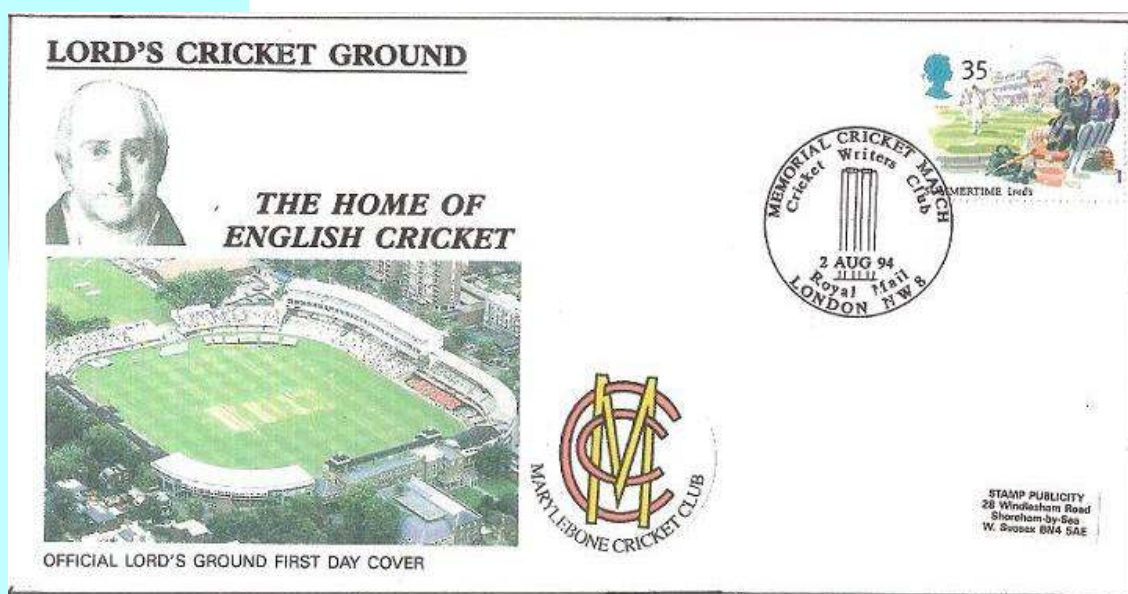

סר ארתור קונן דויל

בהמשך למאמר המעניין שפורסם בגיליון מספר 25 של נושאונצ'יק, ברצוני להוסיף מידע נוסף על יוצרו של הבלש, סר ארתור קונן דויל, הקשור לאוסף שלי בנושא משחק הקריקט.

דויל היה למעשה שחקן קריקט נלהב ואף די מוכשר – בשני התפקידים הראשיים במשחק: חובט ומגיש. הוא הוזמן לשחק באופן קבוע בקבוצה היוקרתית MCC, מועדון

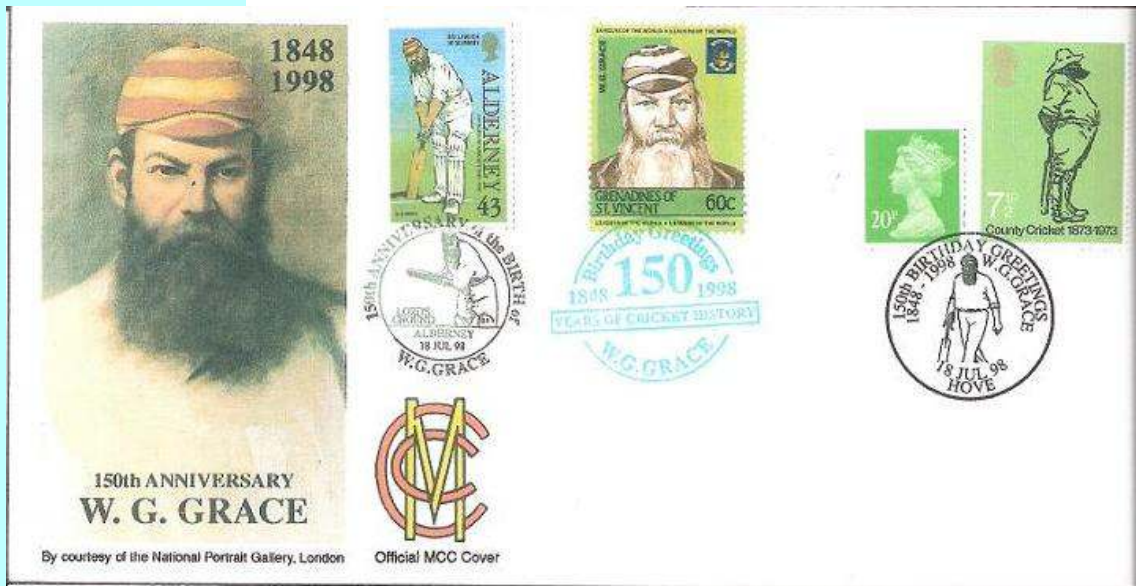
הקריקט של מרילבון. מגרשו הביתי היה מגרש הלורדס (Lord's Ground) המפורסם.

מעטפת יום ראשון המציגה תמונה של מגרש הלורדס.
בבול ניתן לראות צופים במגרש וגם את סמל קבוצת ה-MCC

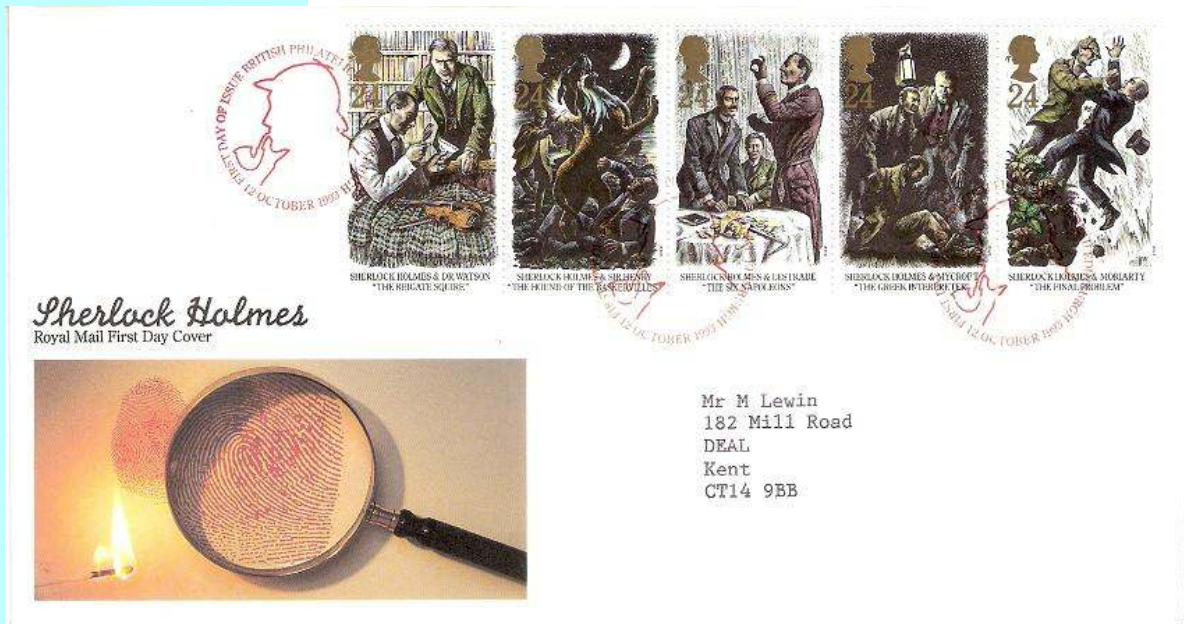
בין ההישגים המשמעותיים ביותר שלו בקריקט ניתן למנות תרומה של מאה נקודות לקבוצה במשחק יחיד (הצליח להשלים 100 הקפות שלמות במשחק יחיד לפני שנפסל). בתור מגיש הצליח דויל לפסול שלושה חובטים רצופים (נקרא "כובע קסמים" בטרמינולוגיה המוזרה של הקריקט). בנוסף, כמגיש, דויל הצליח לתפוס את החבטה של שחקן הקריקט האגדי גרייס. גרייס היה שחקן קריקט חובב (אחד מהטובים ביותר בכל הזמנים) ואחד מהאנשים המפורסמים ביותר בבריטניה באותה התקופה (השני היה דיזראלי, ראש הממשלה).

מעטפת יום ראשון לכבוד שחקן הקריקט האגדי גרייס לרגל 150 שנים להולדתו. על המעטפה מוצגים בולים מ-3 מדינות שונות עם 3 חותמות שונות: אנגליה, סט וינסנט ואלדרניי

קוראים המעוניינים לקבל מידע נוסף על הסופר או של משחק הקריקט יכולים לפנות אליי במייל. דרך אגב, במאמר שפורסם על שרלוק הולמס בגיליון מספר 25 נפלה טעות. עוזרו של הולמס וידידו מכונה במאמר "מר ווטסון" בעוד שבספרי הבלש ובסיפורים הקצרים בכיובו הוא מופיע כ"ד"ר ווטסון" שכן היה ד"ר לרפואה. האם מישהו מהקוראים גם שם לב לטעות "אלמנטרית" זו?

לתגובות ניתן לפנות לסטוארט בכתובת stuartelgrod@gmail.com

חידון מספר 27

בעמוד **הבא** שני טורים של בולים סרוקים – בטור הימני בולים ישראליים, מסומנים באותיות א'-ו', ובטור השמאלי בולים מלאוס ממוספרים 1-6. עליכם למצוא קשר בין בול ישראלי מימין לבול מלאוס משמאל ולהתאים בין כל הזוגות. מומלץ מאוד להגדיל את הדף ל-150% בכדי לצפות בבולים בהגדלה.

לדוגמא, סימנו עבורכם זוג אחד: בול א' מתאים לבול 3. הבול הישראלי מציין את חג השבועות. בול 3 מוקדש לחג פי מאי – ראש השנה הבודהיסטי בלאוס. שניהם חגים, ויותר מכך, בשניהם נוהגים להתיז מים.

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 במרץ. יש לציין את הזוגות ואת הקשר ביניהם. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

1 •

2 •

3 •

4 •

5 •

6 •

• א'

• ב'

• ג'

• ד'

• ה'

• ו'

לתגובות והערות ניתן לפנות בכתובת nosonchik@gmail.com

פתרון חידון מספר 26

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא ד' –
המדינה היא לאוס.

מי האישי?

הבול הודפס לכבוד ממציא הדפוס **יוהאן גוטנברג**. הספר העיקרי בו הוא עסק היה התנ"ך.

זהה את המאורע

הבול הונפק לציון 30 שנה לפלישת בנות הברית לנורמנדיה במלחמת העולם השנייה (ב-6 ביוני 1944). יום זה זכה לכינוי D-Day.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה בגורל שמו של **ארז גלעדי בן ה-14**.
ארז זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

[מכתבים למערכת:](#) ✉

לכל תגובה הצעה או שאלה, ניתן לפנות אלינו בכתובת:

nosonchik@gmail.com

